

Kort præsentation af forskningsprojektet Tegn på sprog

Tegn på sprog – tosprogede børn lærer at læse og skrive
forskningsprojekt som følger elevernes udvikling af literacy fra 0. kl. til
nu: 8. kl. (2008-2017)

Den Europæiske Sprogpris

Tegn på sprog – fokus på sproglig diversitet som grundvilkår

- **sproglig diversitet er et vilkår** og udfordringen i skolen er at håndtere diversiteten som en del af **literacyundervisningen...**
- **det sproglige er knyttet til individet og uforudsigeligt**, idet mange børn har andre sproglige erfaringer end hvad vi normalt forstår ved ét modersmål og ét andetsprog.
- Det centrale for skole, leder og lærer er at elevernes **flersprogede erfaringer bruges som ressource.**

(fra TEPS hjemmeside)

Aktører

Helle Pia Laursen (DPU) forskningsleder og 5 forskningsmedarbejdere + samarbejde med 5 skolegrupper

- **Ålborg:** Winnie Østergaard
- **Aarhus:** Line Møller Daugaard
- **Vejle:** Uffe Ladegaard
- **Odense:** Birgit Orluf
- **København:** Ulla Lundqvist/Lone Wulff

Metode

- To forløb om året på baggrund af lokale kontekster og udfordringer. Fokus på sproglig udvikling og flersprogethed
- To dataindsamlinger årligt på tværs af landet
- Fokus på elevernes perspektiver, interesser og praksisser – hvordan eleverne forstår og bruger skriftsprog og hvordan de udvikler andetsprog og skriftsproglige kompetencer

Nedslag i tre forløb hvor elevernes flersprogede ressourcer inddrages i undervisningen

Dansk i 5. kl. - Undersøgelse af sprog og lokal sprogbrug, sprog om sprog,

Matematik i 5. kl. - Undersøgelse af fagtekster og læsestrategier i matematik

Historie i 6. kl. - Undersøgelse og fortolkning af familiehistorie

Mål:

- Udvikling af sproglig bevidsthed og sprog om sprog
- Udvikling af andetsprog (dansk)
- Inddragelse (og anerkendelse) af elevens ressourcer

Forløb i dansk, 6. kl.

Nørrebrobørns sprog

Produktion af fælles multimodal ordbog inspireret af *Gade/dansk ordbog – en håndbog i ghettodansk* af Sufi, A. & Borup, T.C.

acrash

Rektangulært klip

Acrash:

- **betydning:** ordet betyder politi, voksen og advarsel.
  - **grammatik:** navneord, ordet i 1 tal: acrash- ordet i flere tal: acrasher.
  - **oprindelse:** kommer fra Tyrkiet og betyder rigtigt "advarsel".
  - **eksempel:** når der kommer nogen siger man "acrash, skynd jer at gemme jer eller sid ned".
-
- Ordet bruges af Nørrebro skolebørn, som har fået det fra tyrkisk. Ordet bruges af børn til børn, som en kode for, at der kommer nogen voksne eller politiet.

Krav til jeres leksikontekst

Forløb i
dansk

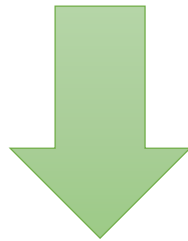
- Ordet
- Ordets betydning
- Ordets grammatiske form (hvilken slags ordklasse er det?)
- Ordets oprindelse. Hvilket sprog kommer det fra?
- Et eksempel på hvordan man bruger ordet.
- Ord der hører til samme gruppe
- Kort tekst der fortæller om:
  - **Hvem** bruges ordet af?
  - **Hvornår** bruges ordet?
  - **Hvor** bruges orde?
  - **Hvorfor** bruges ordet?

To undersøgelser af sprog og med sprog

Forløb i
dansk

Undersøgelse af ord og sprogbrug der karakteriserer de pågældende børn.

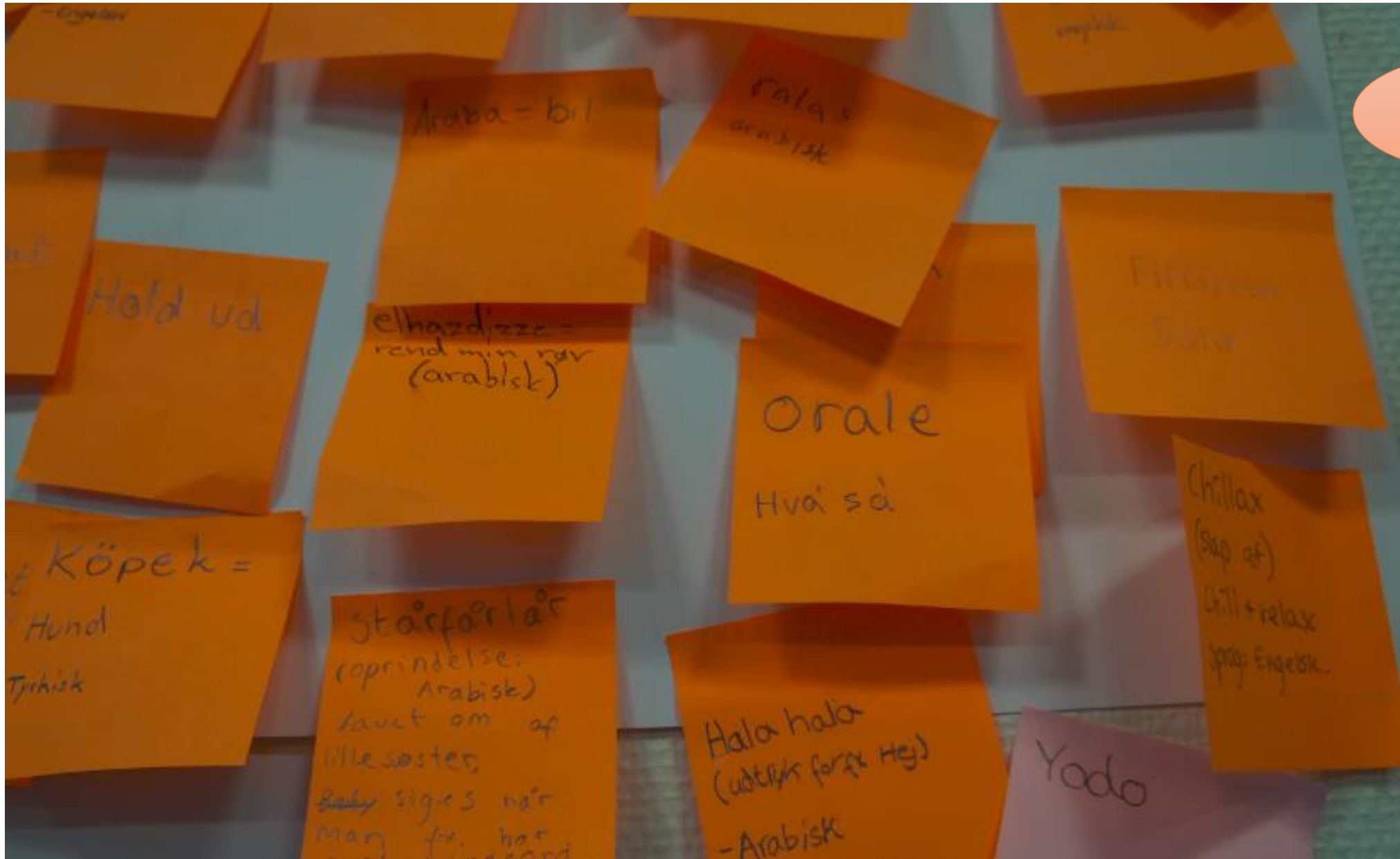
Afsæt i elevernes sproglige erfaringer og interesse for sprog

Fokus på at skrive fortættet i leksikonartikel til udgivelse på skoletube

Danskfagligt fokus på udvikling af fagsprog og andetsprog

Forløb i dansk

Vi skriver en matematikbog

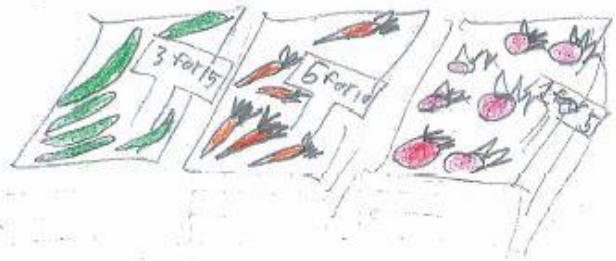
5. g på Blågårdskole i foråret 2014

5.g: Matematekst

grønhallen

Ole's mor skal lave suppe og hun har brug for grøn-sager fra grøn hallen. Ole skal gå og handle ind.

Ole er kommet til grøn hallen og har fået lidt hjælp. Han skal købe tomater og agurker og gulerødder.

1 opgave 1

a) Hvor meget koster 9 tomater - hvis 1 koster 5 kr? 1 kr

b) passer det nu 3 gulerødder koster 12 kr? - forklar hvordan du regner det ud

c) Regn - hvor meget koster 6 agurker og 2 tomater og 6 gulerødder til samme

Måling

Carls far skal bygge et legehuse til sin søn Carl Carl har snart fødselsdag.

Carls far har besluttet at legehuset skal være 2m på hver sit side det skal være et kvadrat og Carls far skal hvide hvor meget fylder legehuset i havet

Nadia skal til bryllup

Nadia skal til bryllup. Hun skal købe en kjole og sko og smykker. Nadia vil bruge sinne penge på 700 kr. Nadia går ind i magasin og køber kjoler og skoer i magasin.

Nadia skal lægge priserne sammen så hun kan holde op med at hun ikke bruger for mange penge.

opgave 1

a. Hvor meget koster det vis Nadia køber en kjole og sko og en halstørte?
Hvor mange ting, Nadia kan få for 700 kr.

Fokus på faglige læsning i matematik – de mange slags tekster

Forløb i
mat

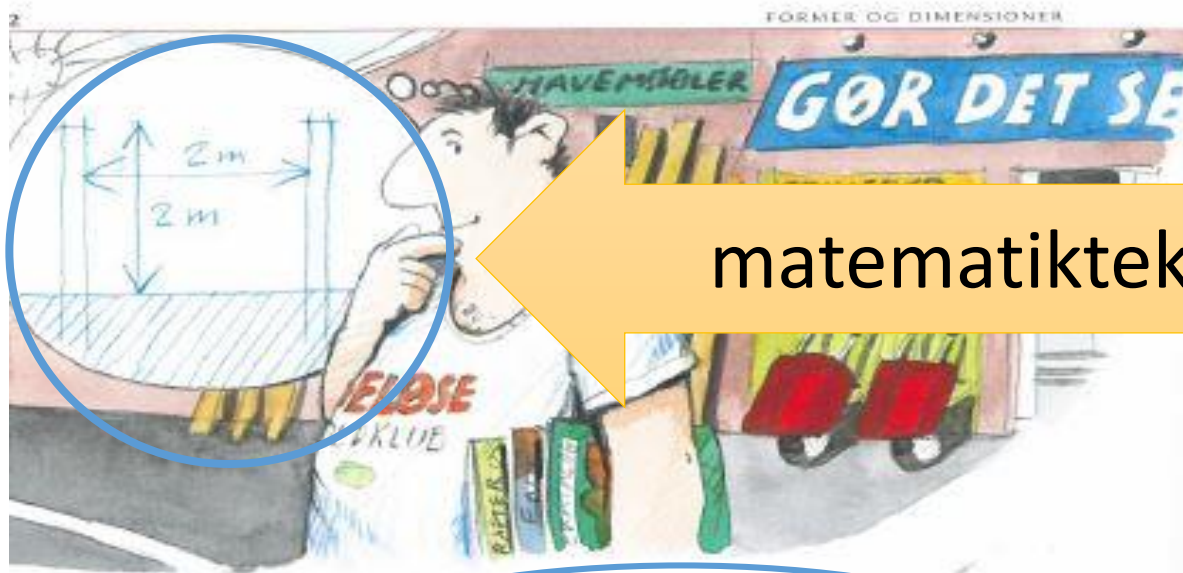

Bent Lindhardt, 2011

Hvad er faglig læsning i matematik? Matematik nr. 4/2011

Sprogbrug fra mellemtrinnet:
Fagligt, akademisk,
komplekst

matematiktekst

Forløb i
mat

Hegnet

Katjas far skal have sat nyt hegn op rundt om haven. Han har været på det lokale byggemarked for at få brochurer og gode ideer til, hvordan det skal gøres, og hvad det koster. For at overskue arbejdet laver han skitser af, hvordan hegnet skal se ud.

Hegnet skal bygges af lodrette stolper, som står ved siden af hinanden med en afstand på 2 m. Stolperne skal være 2 m høje, når de er gravet ned. Se tegningen ovenover.

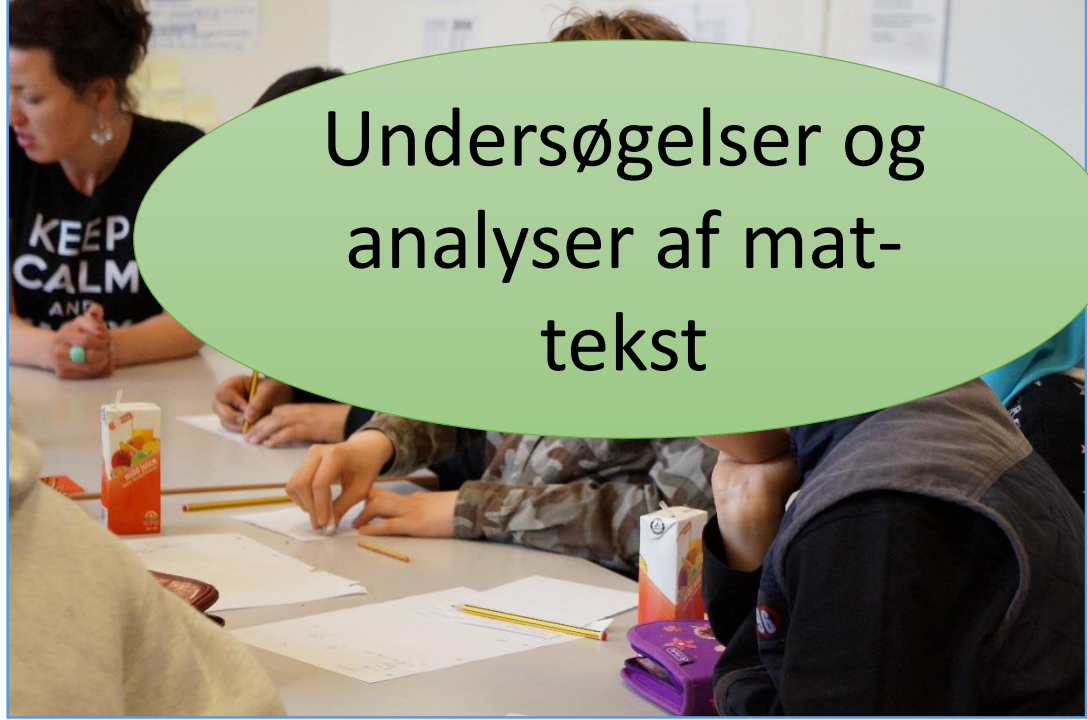
OPGAVE 1

- Tegn en skitse af tre stolper gravet ned. Skriv mål på.
- Tegn nu en præcis tegning med lineal, hvor 5 cm svarer til 1 m.
- Hvordan ved man, at en stolpe står lodret? Hvordan kan man se på tegningen, at stolpen er lodret?

'Berettende' tekst (eller
'historie')

matematiktekst

opgavetekst

A group of students is seated around a table, engaged in a collaborative activity. They are looking at papers and writing. A woman in a black t-shirt with 'KEEP CALM AND' is visible on the left. A green oval is overlaid on the image.

Undersøgelser og analyser af mat-tekst

Two students are standing in front of a wooden board. They are looking at and pointing to various papers and drawings pinned to the board. One student is wearing a black jacket and a white headscarf, while the other is wearing a black and white patterned sweater.

Forløb i mat

A large group of students is gathered in a classroom. They are standing around a table and looking at various papers and drawings pinned to the wall. The students are dressed in casual clothing, including hoodies and jackets. An orange oval is overlaid on the image.

Produktion af mat-tekst

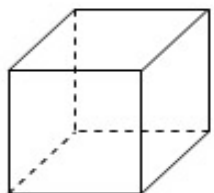
Undersøgelse af matematiktekster: Tekster på andre sprog

4.1 Prostopadłościan i sześcian

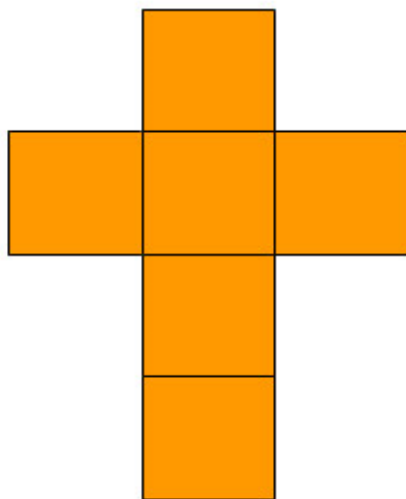
Wyobraź sobie, że musisz zapakować prezent, i że papier nie może się pokrywać. Całkowitą powierzchnię tego papieru nazywamy polem powierzchni siatki.

Mówi się zwykle, że siatka, to powierzchnia otaczająca bryłę geometryczną.

Sześcian

Siatka sześcianu

Krawędź sześcianu oznaczamy literą s . Siatka sześcianu składa się z sześciu kwadratów tej samej wielkości, widzisz to również na rysunku. Aby obliczyć powierzchnię siatki, obliczamy najpierw powierzchnię jednego kwadratu, a następnie mnożymy tę powierzchnię przez ilość kwadratów, czyli 6.

2.1 أسماء الأجزاء

إنَّ تَعْلَمَ أنَّ التَّقسيمَ الرياضيَّ الصحيحة في الرياضيات أمر في غاية الأهمية. و فيما يتعلَّق بالكسور المهم جداً معرفة أسماء الأجزاء.

وكيفية كتابتها بالأرقام.

عند تقسيم ... إلى:

Forløb i mat

"نُصْف"

يدعى كل جزء

قسمين متساويين

"ثُلث"

=

ثلاثة أجزاء متساوية

"رُبْع"

=

أربعة أجزاء متساوية

"خُمْس"

=

خمسة أجزاء متساوية

"سُدْس"

=

ستة أجزاء متساوية

Gruppearbejde om matematiktekst på polsk

Forløb i
mat

Hassan: Jeg tror det første er en historie. Det (..) første (med) en historie

Tamir: Vi kan alligevel ikke læse det

Abdi: (latter)

Tazim: Hvad er det for et sprog?

Tamir: Jeg ved det ikke

Hassan: Jeg tror det er noget med 'opgave'. Der står noget med 'papier'
(*papier*)

Hassan læser højt/afkoder bl.a. ordet *geometryczna*

Tazim: Geometri!

Hassan: Hvor er geometri? Geometri'snak'? Og så kommer geometri frem

Matematik på arabisk

Forløb i
mat

Lærer: (Henvender sig til hele klassen)

Skriv igen på jeres papir: Hvad gjorde I?

Munir: (Bryder ind) Vi læste det

Lærer: Så skriver I det

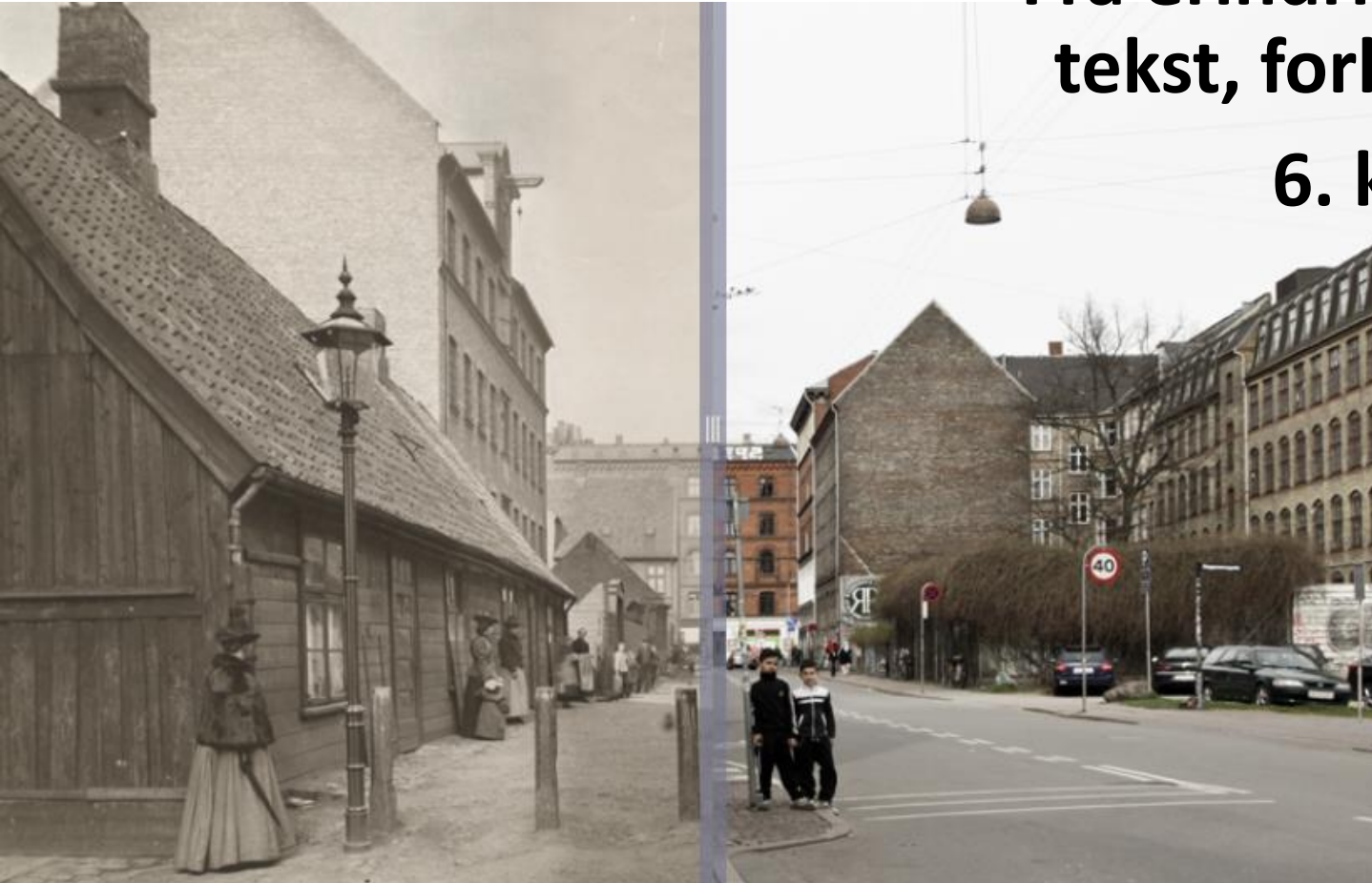
Munir: Vi læste det godt og grundigt

Motivation
Position
Produktion

***”Vi starter altid med billederne
Vi tænkte rigtig lang tid
Vi læste godt og grundig på arabisk”***

Biografier fra storbyen

Fra erindringstekst til fortolkende tekst, forløb i historie og dansk, 6. kl. Blågård skole

Historie, sprog og literacy

Forløb i
hist

Fagligt fokus:

- Migration fra land til by
  - Nørrebro's udvikling, med nedslag i migrationsbølgerne fra omk. industrialiseringen og 1960'erne.
  - Kritisk læsning af historiske kilder
-
- Materiale: Billeder og erindringstekster bl.a. fra Københavns Stadsarkiv: <http://www.kbharkiv.dk/udforsk/kobenhavn-for-og-nu/norrebro> og Københavns Bymuseum

Præsentation af det historie-faglige emne og mål for forløbet.

- Københavns udvikling
Migration

Fortolkende sprog:
genkende og bruge

Analyse af tekster, fokus på fortolkende sprog. Fastholde sproglige ressourcer

Omskrive erindringer til biografisk tekst, diskussion af fortolkende sprog

Besøg på Københavns bymuseum. Udstillingen *At blive københavner*.

Fastholde sproglige ressourcer

Eget biografisk materiale:

- Interview med ældre familiemedlem
- Bearbejdning af interview: fortolkning
- Produktion af biografisk tekst, evaluering af egne fortolkende udtryk
- Respons fra den interviewede, fokus på fortolkninger og fortolkende sprog
- Revision og færdiggørelse

Evaluering af forløb

Interview af forældre/ældre, fortolkning og revision

Forløb i
hist

Du skal vælge minimum 3 områder som I synes det er vigtigt at få spurgt ind til.

Husk åbne spørgsmål – spørgsmål, der får folk til at sige mere:

- Kan du fortælle om...?
- Beskriv hvordan...?
- Hvordan oplevede du?

Om rejsen

Kan du fortælle om hvad du oplevede på Nørrebro?

Kan du fortælle om hvordan du kom til Danmark

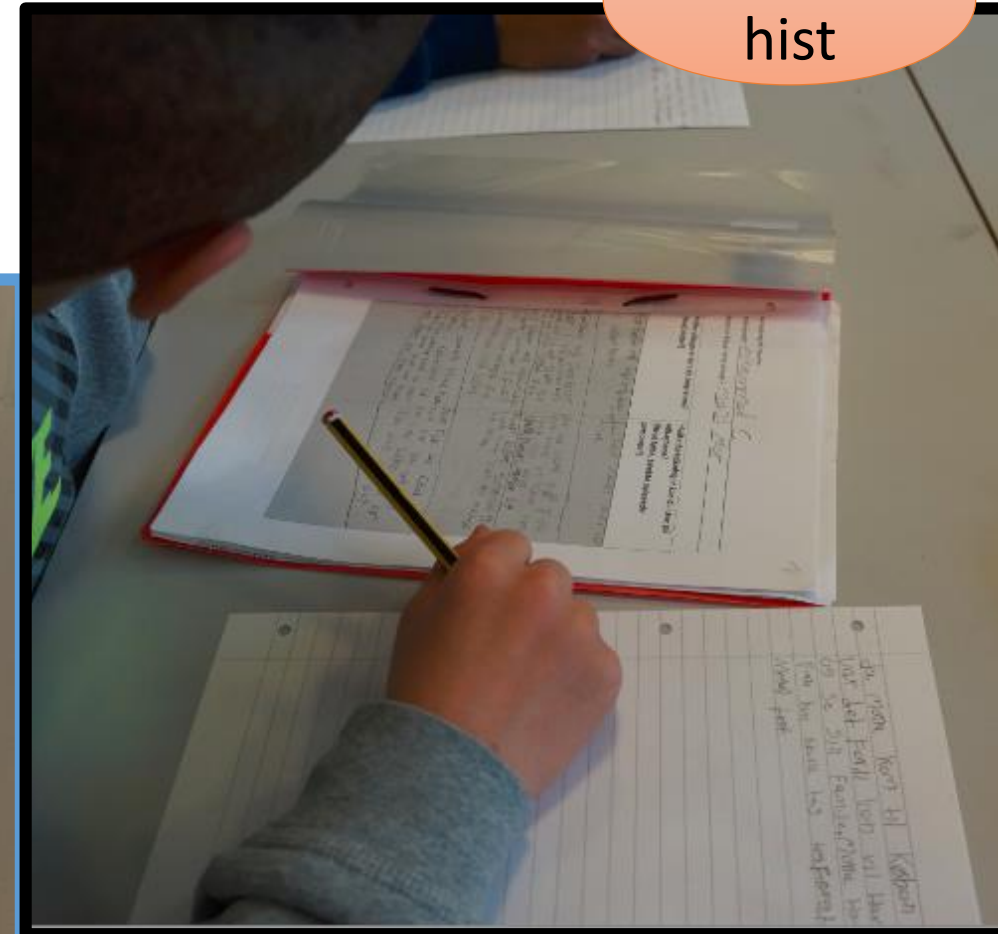
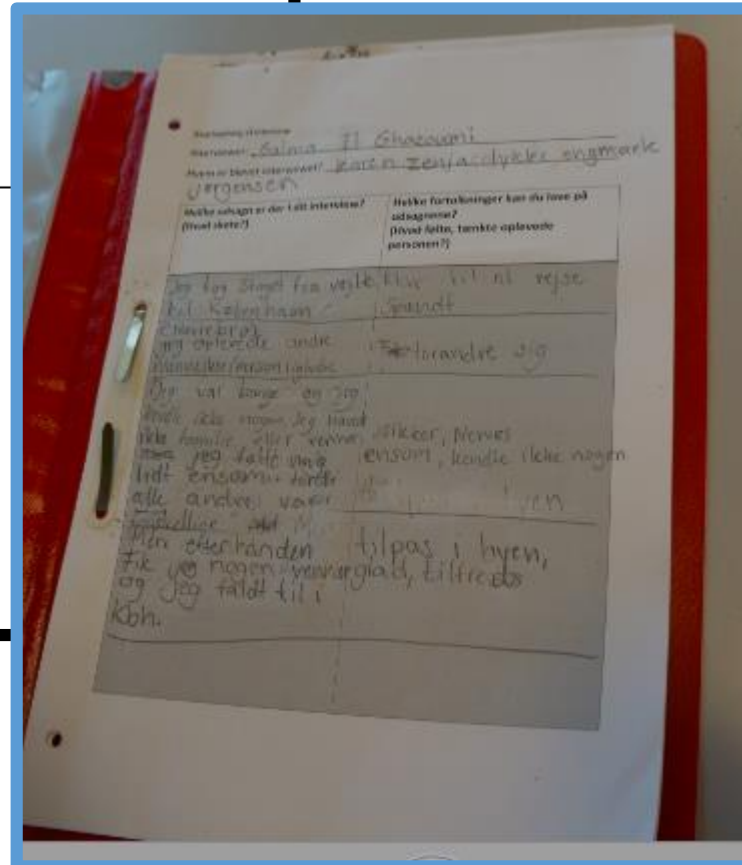
Kan du fortælle om hvordan du kom til Nørrebro

Motivation Hvorfor rejste du til Nørrebro?

Kan du fortælle om hvorfor I flyttede?

Beskriv hvordan rejsen til Nørrebro var

Kan du fortælle om, hvad der gjorde at du tog til Nørrebro

Forløb i
hist

Abdi efter respons hos farfaren:
*"Han følte sig ikke stolt-stolt,
men mere sådan ok, godt at jeg
kan"*

Elevernes forslag: *tilfreds med,
glad for, godt tilpas med*

Da Mohammed rejste fra Pakistan til Danmark i 1973
var det fordi at han ville prøve noget nyt og ville
ud og rejse med sine venner
fuld af forventning, det var hans første
sit liv i Danmark og
Det var vildt anderledes
ikke gode trafikker, det var
men han kunne lidt engelsk
akkurat! Derfor fordi han kunne tale dansk.
Efter han havde været i Danmark havde han dansk.
Han følte sig (stolt) over han kunne dansk
tilfreds

Sprogvalg under interview

Forløb i
hist

- Forklarer hvad der skal ske på kurdisk/persisk/arabisk, og stiller spørgsmål (fra interviewguide) på dansk.
- Oversætter spørgsmålene til andet sprog
- Læser biografien på op på dansk og oversætter til andet sprog
- Kunne ikke huske bestemte ord på kurdisk, så derfor også på dansk

”Jeg spurgte på dansk og persisk, og min mor svarede på persisk,”

(Om ord der udfordrer)
”fordi for eksempel ’nervøs’, det kunne jeg ikke lige huske på tyrkisk [...] og så kunne jeg jo sige det på dansk.”

Nedslag i tre forløb hvor elevernes flersprogede ressourcer inddrages i undervisningen

Dansk i 5. kl. - Undersøgelse af sprog og lokal sprogbrug, sprog om sprog,

Matematik i 5. kl. - Undersøgelse af fagtekster og læsestrategier i matematik

Historie i 6. kl. - Undersøgelse og fortolkning af familiehistorie

Mål:

- Udvikling af sproglig bevidsthed og sprog om sprog
- Udvikling af andetsprog (dansk)
- Inddragelse (og anerkendelse) af elevens ressourcer

Se hjemmeside
for Tegn på sprog

Udgivelse fra 2016:

Inspiration til literacy- undervisningen i flersprogede klasserum

Erfaringer fra *Tegn på sprog*

